

Vadlīnijas par terminu „bioloģisks”, „ekoloģisks” un vārda daļu „bio” un „eko” lietošanu uztura bagātinātāju marķējumā

Vadlīniju izstrādes datums: 9.03.2016.

Vadlīniju izstrādātājs: Zemkopības ministrijas amatpersonas sadarbībā ar Pārtikas un veterinārā dienesta un Patērētāju tiesību aizsardzības centra amatpersonām, analizējot biežāk sastopamās kļūdas, ko pieļauj komersanti tādu uztura bagātinātāju marķējumā, kuru nosaukumā ir lietoti termini „bioloģisks”, „ekoloģisks” un vārda daļas „bio” un „eko” (turpmāk – „bio” un „eko”).

Vadlīniju mērķis: informēt ražotājus un izplatītājus par normatīvo aktu prasībām saistībā ar „bio” un „eko” lietošanu uztura bagātinātāju marķējumā, veicinot vienotas izpratnes ieviešanu par „bio” un „eko” lietošanu.

Paredzami vadlīniju lietotāji: pārtikas aprītē iesaistītie un topošie uztura bagātinātāju ražotāji, izplatītāji un citas ar nozari saistītas personas.

Atruna: vadlīnijas un tajās esošie piemēri nav uzskatāmi par oficiālu normatīvo aktu skaidrojumu, un tās nav juridiski saistošas. Vadlīnijās iekļautā informācija ir uzskatāma par aktuālu līdz brīdim, kamēr ir spēkā un nav grozīti vadlīnijas minētie normatīvie akti.

Regulējošie normatīvie akti:

- 1) Eiropas Savienības Padomes Regula (EK) Nr. 834/2007 (2007. gada 28. jūnijs) par bioloģisko ražošanu un bioloģisko produktu marķēšanu un par Regulas (EEK) Nr. 2092/91 atcelšanu (turpmāk – Regula Nr. 834/2007);
- 2) Eiropas Kopienas Komisijas Regula (EK) Nr. 889/2008 (2008. gada 5. septembris) ar ko paredz sīki izstrādātus bioloģiskās ražošanas, marķēšanas un kontroles noteikumus, lai īstenotu Padomes Regulu (EK) Nr. 834/2007 par bioloģisko ražošanu un bioloģisko produktu marķēšanu;
- 3) Eiropas Parlamenta un Eiropas Savienības Padomes Regula (ES) Nr. 1169/2011 (2011. gada 25. oktobris) par pārtikas produktu informācijas sniegšanu patērētājiem un par grozījumiem Eiropas Parlamenta un Padomes Regulās (EK) Nr. 1924/2006 un (EK) Nr. 1925/2006, un par Komisijas Direktīvas 87/250/EEK, Padomes Direktīvas 90/496/EEK, Komisijas Direktīvas 1999/10/EK, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2000/13/EK, Komisijas Direktīvu 2002/67/EK un 2008/5/EK un Komisijas Regulas (EK) Nr. 608/2004 atcelšanu (turpmāk – Regula Nr. 1169/2011);
- 4) Negodīgas komercprakses aizlieguma likums;
- 5) Ministru kabineta 2015. gada 1. decembra noteikumi Nr. 685 „Prasības uztura bagātinātājiem” (turpmāk – noteikumi Nr. 685);
- 6) Ministru kabineta 2009. gada 26. maija noteikumi Nr. 485 „Bioloģiskās lauksaimniecības uzraudzības un kontroles kārtība”.

Definīcijas

Uztura bagātinātāji – pārtikas produkti parastā uztura papildināšanai koncentrētu uzturvielu (vitamīnu un minerālvielu) veidā vai citas vielas, kurām ir uzturvērtība vai

fizioloģiska ietekme, atsevišķi vai kombinācijās. Uztura bagātinātājus realizē noteiktās devās kapsulās, pastilās, tabletēs, dražejās un citos līdzīgos veidos, pulvera maisiņos, ampulās, pilināmās pudelītēs un citā līdzīgā šķidrums un pulvera veidā, kas paredzēts lietošanai mazā un nomērītā daudzumā. (*Noteikumi Nr. 685*)

Bioloģiskā ražošana – Regulā Nr. 834/2007 paredzētajiem noteikumiem atbilstīgas ražošanas metodes izmantošana visos ražošanas, gatavošanas un izplatīšanas posmos. (*Regula Nr. 834/2007*)

Bioloģisks – tāds, kas iegūts bioloģiskajā ražošanā vai saistīts ar to. (*Regula Nr. 834/2007*)

Marķējums – teksti, ziņas, preču zīmes, zīmolvārdi, attēls vai simbols, kas ir saistīti ar pārtikas produktu, atrodas uz jebkura iepakojuma, dokumenta, uzraksta, etiķetes, aptveres vai uzlīmes, kura pievienota šādam produktam vai attiecas uz to. (*Regula Nr. 1169/2011*)

Redzamības lauks – visas iepakojuma virsmas, kuras ir salasāmas no viena skatupunkta. (*Regula Nr. 1169/2011*)

Aprakstošais nosaukums – nosaukums, kas apraksta pārtikas produktu un, ja nepieciešams, tā lietošanu, kas ir pietiekami skaidrs, lai ļautu patērētājiem saprast produkta patieso būtību un atšķirt to no citiem produktiem, ar kuriem to varētu sajaukt. (*Regula Nr. 1169/2011*)

Ievads

Regula Nr. 834/2007 nosaka, ka tādus terminus, kā „bioloģisks” un „ekoloģisks”, arī to atvasinājumus vai deminutīvus un vārdu daļas „bio” un „eko” var izmantot Eiropas Savienībā (turpmāk – ES) un jebkurā ES valodā, tādu produktu marķējumā, reklāmā un tirdzniecības dokumentos, kuri atbilst bioloģiskās ražošanas prasībām.

Minētos terminus un vārdu daļas nekur ES un nevienā ES valodā neizmanto tādu produktu marķējumā, reklāmā un tirdzniecības dokumentos, kuri neatbilst bioloģiskās ražošanas prasībām, izņemot gadījumos, kad šos terminus attiecinā uz produktiem, kas nav pārtikas un barības produkti, vai kad šo terminu izmantojums viennozīmīgi nav saistīts ar bioloģisko ražošanu.

Tāpat arī neizmanto terminus un vārda daļu, ja tie var maldināt patērētāju vai lietotāju, liekot domāt, ka produkts vai tā sastāvdaļas atbilst bioloģiskās ražošanas prasībām.

Vārda daļu „bio” un „eko” lietošana uztura bagātinātāju marķējumā

1. Ja uztura bagātinātājs ir ražots no lauksaimnieciskās izcelsmes sastāvdaļām un vismaz 95 % (pēc svara) no tām ir ražotas bioloģiskajā lauksaimniecībā, produkta nosaukumā var izmantot „bio” un „eko”.

2. Ja uztura bagātinātājs ir ražots galvenokārt (vairāk nekā 50 %) no lauksaimnieciskās izcelsmes sastāvdaļām, neņemot vērā ūdeni un sāli, un vismaz 95 % (pēc svara) no tām ir ražotas bioloģiskajā lauksaimniecībā, produkta nosaukumā var izmantot „bio” un „eko”.

3. Šīs sadaļas 1. un 2. punktā minētajos gadījumos marķējumā ietver gan ES bioloģiskās lauksaimniecības logo, gan tās kontroles institūcijas kodu, kas kontrolē uzņēmēju un vietu, kurā ražoti produkta sastāvā esošie lauksaimniecības izejmateriāli. Vietas norāde ir norādīta attiecīgi vienā no šādiem veidiem:

- „Lauksaimniecība ES” – lauksaimniecības izejmateriāli ir audzēti ES;
- „Lauksaimniecība ārpus ES” – lauksaimniecības izejmateriāli ir audzēti trešajās valstīs;
- „Lauksaimniecība ES/ārpus ES” – daļa lauksaimniecības izejmateriālu ir audzēti ES, un daļa – trešajā valstī.

Norādi „ES” vai „ārpus ES” var aizstāt vai papildināt ar valsts nosaukumu, ja visi lauksaimniecības izejmateriāli, kas ir produkta sastāvā, ir audzēti attiecīgajā valstī.

Piemērs

BIO Žeņšeņ

Sastāvs: attīrīts ūdens, niedru cukura sīrups*, koncentrēta aprikožu sula*, žeņšeņa saknes* ekstrakts.

* Iegūtas bioloģiskajā lauksaimniecībā.

Lauksaimniecība ārpus ES
AB –BIO-999

4. Ja uztura bagātinātājs ir ražots galvenokārt (vairāk nekā 50 %) no lauksaimnieciskās izcelsmes sastāvdaļām, neņemot vērā ūdeni un sāli, bet bioloģiskās izcelsmes sastāvdaļas ir mazāk par 95 % (pēc svara), „bio” un „eko” var izmantot tikai sastāvdaļu sarakstā un tajā pašā redzamības laukā, kurā ir produkta nosaukums.

Uztura bagātinātāju sastāvdaļu sarakstā ar zvaigznīti (*) norāda visas bioloģiskās sastāvdaļas un saraksta beigās ievieto tekstu „Bioloģiskās sastāvdaļas: x %”, kur „x” ir kopējā bioloģiskajā lauksaimniecībā ražoto sastāvdaļu proporcija attiecībā pret lauksaimnieciskās izcelsmes sastāvdaļu kopējo apjomu produktā. Tāpat norāda tās kontroles institūcijas kodu, kura kontrolē uzņēmēju.

Piemērs

Žeņšeņ ekstrakts

Sastāvs: attīrīts ūdens, niedru cukura sīrups, koncentrēta aprikožu sula*, žeņšeņa saknes* ekstrakts.

* Bioloģiskās sastāvdaļas: 50 %

AB –BIO-999

5. Ja uztura bagātinātājā ir mazāk nekā 50 % lauksaimnieciskās izcelsmes sastāvdaļu, pat ja vismaz 95 % (pēc svara) no tām ir ražotas bioloģiskajā lauksaimniecībā, produkta nosaukumā izmantot nedrīkst „bio” un „eko”. „Bio” un „eko” drīkst izmantot tikai sastāvdaļu sarakstā.

Uztura bagātinātāju sastāvdaļu sarakstā ar zvaigznīti (*) norāda visas bioloģiskās sastāvdaļas un saraksta beigās ievieto tekstu „Bioloģiskās sastāvdaļas: x %”, kur „x” ir kopējā bioloģiskajā lauksaimniecībā ražoto sastāvdaļu proporcija attiecībā pret lauksaimnieciskās izcelsmes sastāvdaļu kopējo apjomu produktā. Tāpat norāda tās kontroles institūcijas kodu, kura kontrolē uzņēmēju.

Piemērs

Uztura bagātinātājs ar saldinātājiem „Kalciji + D3 ar citronu garšu”

Sastāvs: kalcija karbonāts, saldinātāji (ksilīts, sorbīts), glazētājviela (tauskābju magnija sāļi), BIO-citronu* eļļa (0,1 %), D3 vitamīns (holekalciferols).

* Bioloģiskās sastāvdaļas: 100 %

AB –BIO-999

Piemērā minētais uztura bagātinātājs satur mazāk nekā 50 % lauksaimnieciskās izcelsmes sastāvdaļu (proti, tas satur 0,1 % lauksaimnieciskās izcelsmes sastāvdaļu). 100 % (pēc svara) no lauksaimnieciskās izcelsmes sastāvdaļām ir ražotas bioloģiskajā lauksaimniecībā.

6. Ja uztura bagātinātājs nav ražots no lauksaimnieciskās izcelsmes sastāvdaļām, Regulas Nr. 834/2007 prasības uz šādiem produktiem neattiecas un to nosaukumā ir pieļaujama „bio” un „eko” lietošana.

Lai nepieļautu patērētāju maldināšanu saskaņā ar Regulas Nr. 1169/2011 7. pantā noteikto par godīgas informēšanas praksi, produkta marķējumā papildus norāda informāciju, ka produkts nav ražots bioloģiskajā lauksaimniecībā.

Tāpat ir jāņem vērā regulējums par negodīgu komercpraksi un apgalvojumiem un paziņojumiem, tostarp nosaukumā, jābūt pamatotiem ar pierādījumiem.

Piemērs

Bio-cinks ar D3 vitamīnu

Sastāvs: saldinātāji sorbīts un ksilīts, pretsalīpes viela silīcija dioksīds, cinka citrāts, holekalciferols.

Priedēklis “bio-” neapzīmē bioloģisko lauksaimniecību.

7. Ja uztura bagātinātājs nav lauksaimnieciskās izcelsmes, tā nosaukumā un aprakstošajā daļā salikteņus, kas sākas ar daļu bio-, piemēram, bioaktīvs, bioloģiski aktīvas vielas, biopieejamība, bioķīmisks, biotīns u. c., vai no tiem darinātas formas drīkst lietot tikai tad, ja uztura bagātinātāja marķējumā lietotie vārdi nepārprotami nav saistīti ar bioloģisko lauksaimniecību un, lai nemaldinātu patērētājus, šie vārdi lietoti atbilstoši Regulas Nr. 1169/2011 9. pantā un 13. panta 1. punktā noteiktajam par obligāto ziņu uzskaitījumu un noformējumu.

Lai nepieļautu patērētāju maldināšanu saskaņā ar Regulas Nr. 1169/2011 7. pantā noteikto par godīgas informēšanas praksi, produkta marķējumā papildus norāda informāciju, ka produkts nav ražots bioloģiskajā lauksaimniecībā.

Piemērs

Bioaktīvs komplekss ar cinku, D3 vitamīnu un biotīnu

Uztura bagātinātājs

Satur bioloģiski aktīvas vielas cinku, D3 vitamīnu un biotīnu.

Sastāvs: saldinātāji sorbīts un ksilīts, pretsalīpes viela silīcija dioksīds, D-biotīns, cinka citrāts, holekalciferols.

Priedēklis “bio-” neapzīmē bioloģisko lauksaimniecību.

8. Ja uztura bagātinātāja nosaukuma vidū ir izvietotas vārda daļas „bio” un „eko” un uztura bagātinātājs ir ražots no lauksaimnieciskās izcelsmes sastāvdaļām, kas nav iegūtas bioloģiskā lauksaimniecībā, vārda daļas „bio” un „eko” drīkst lietot, bet nedrīkst izcelt.

Piemērs

Vitabiotics, Probiotix, Cyclobiol

9. Ja par uztura bagātinātāju marķēšanu un patērētāju maldināšanu (šīs sadaļas 6., 7. un 8. punkts) rodas strīds, katru gadījumu vērtē individuāli un galīgo lēmumu pieņem Pārtikas un veterinārais dienests.

Zemkopības ministrijas
Veterinārā un pārtikas departamenta
Biotehnoloģijas un kvalitātes nodaļa
67027630

Zemkopības ministrija, “Vadlīnijas par terminu „bioloģisks”, „ekoloģisks” un vārda daļu „bio” un „eko” lietošanu uztura bagātinātāju marķējumā”